

mulier instituut

kenniscentrum
sport & bewegen

Het wat en waarom van de clubkadercoach

Eerste artikel uit de handreiking clubkadercoaching

Johan Steenbergen (Mulier Instituut)

Marieke Reitsma (Mulier Instituut)

Nathan Geurink (Mulier Instituut)

Paul van der Meer (Kenniscentrum Sport & Bewegen)

In opdracht van NOC*NSF en de KNVB

Oplegger bij artikel ‘Het wat en waarom van de clubkadercoach’

Onlangs is de ‘Handreiking clubkadercoaching’ gepubliceerd. Vier hoofdstukken uit deze handreiking zijn gepubliceerd als aparte artikelen. Dit is het eerste artikel over het onderwerp ontwikkelingen & kansen. De andere drie artikelen gaan over de onderwerpen financiering, beroepsperspectief en bedreigingen.

Handreiking clubkadercoaching

In de handreiking clubkadercoaching worden handvatten geboden aan (potentiële) gebruikers/beslissers van clubkadercoaching, aan de hand waarvan zij een onderbouwd besluit kunnen nemen over het al dan niet inzetten of aanstellen van een clubkadercoach. De projectleiding clubkadercoaching (KNVB/NOC*NSF) heeft aan Kenniscentrum Sport & Bewegen en Mulier Instituut gevraagd om op basis van onderzoek deze handvatten te ontwikkelen.

De handreiking kent een indeling naar vier onderwerpen: ontwikkelingen en kansen, financiering, beroepsperspectief en mogelijke bedreigingen. Voor de handreiking zijn deskresearch en interviews uitgevoerd. In totaal zijn 24 gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van landelijke partijen, gemeenten/lokale- of provinciale sportserviceorganisaties en sportbonden.

→ Lees hier de volledige [Handreiking clubkadercoaching](#).

De vier artikelen in het kort

1. ‘Het wat en waarom van de clubkadercoach’

In dit eerste artikel staan de ontwikkelingen en kansen van de clubkadercoaching centraal. We gaan kort in op wat een clubkadercoach is en staan stil bij de vraag wat de voordelen kunnen zijn van de inzet van een clubkadercoach. Ook maken we inzichtelijk welke urgentie er is en welke kansen er liggen.

2. ‘Mogelijke financiering van clubkadercoaching’

In dit artikel geven we een overzicht van financiële mogelijkheden om een clubkadercoach in te zetten. Het accent ligt hier op het ‘hoe’. We geven een overzicht van verschillende regelingen.

→ Lees hier het artikel [‘Mogelijke financiering van clubkadercoaching’](#)

3. ‘Het beroepsperspectief van de clubkadercoach’

Dit artikel gaat over het beroepsperspectief van de clubkadercoach. We geven aan hoe de functie is te combineren met andere functies van een sport- en beweegprofessional en gaan in op werkzaamheden en hoe die zich verhouden tot de voor buurtsportcoaches opgestelde salarisschalen.

→ Lees hier het artikel [‘Het beroepsperspectief van de clubkadercoach’](#)

4. ‘Bedreigingen en hoe je deze het hoofd biedt’

In dit artikel brengen we eventuele (toekomstige) bedreigingen in kaart. We beschrijven die niet alleen, maar geven ook wat tips om ze het hoofd te bieden.

→ Lees hier het artikel [‘Bedreigingen en hoe je deze het hoofd biedt’](#)

Het wat en waarom van de clubkadercoach

Wat is een clubkadercoach en waarom is het zinvol deze in te zetten? Dat vormt de kern van dit artikel. We kijken kort terug om iets meer zicht te krijgen op de ‘historische’ wortels van de clubkadercoach. Vervolgens maken we een uitstapje naar ‘de’ wetenschap en kijken wat daar wordt gezegd over de rol van trainers, en we kijken naar opbrengsten van de inzet van clubkadercoaches vanuit ‘de’ praktijk. We sluiten het hoofdstuk af met ontwikkelingen en trends die kansen bieden voor clubkadercoaching. Die geven aan waarom het inzetten van clubkadercoaching juist nu zinvol kan zijn.

Clubkadercoaching tot nu toe

In deze paragraaf wordt geschetst hoe clubkadercoaching is ontstaan en welk proces tot nu toe is doorlopen.

Aanleiding: trainersbegeleiding

In het programma ‘Naar een veiliger sportklimaat’ (2011-2018) van het Ministerie van VWS (uitgevoerd onder regie van NOC*NSF) was trainersbegeleiding een van de speerpunten. Daarbinnen is onder andere in 2013 het traject ‘[Coach de coach](#)’ ontwikkeld. Daarin wordt een vrijwilliger van een sportclub opgeleid tot trainersbegeleider. Het doel was dat deze trainersbegeleider de trainers op de vereniging begeleidt bij trainingen en wedstrijden en coacht op pedagogisch vlak. De deelnemende verenigingen waardeerden de trajecten grotendeels positief en zagen bijvoorbeeld verbetering in het (sport)plezier bij kinderen en trainers (Hoeijmakers en Romijn, 2018): *‘Het feit dat je kind complimenten krijgt, dat heeft zoveel meerwaarde. Kinderen die lachend van het veld komen, kinderen die vol zelfvertrouwen aan iets nieuws gaan beginnen, en iets nieuws willen leren. Dat is wat er gebeurt’* [trajectbegeleider Coach de coach].

De behoefte aan het opzetten en/of versterken van trainersbegeleiding bij clubs was groot. De deelnemende clubs waardeerden de trainersbegeleiding, met als een belangrijke aanbeveling goed te zorgen voor borging van ingezette initiatieven. Wanneer een opgeleide trainersbegeleider stopte met de coaching van de trainers, om welke reden dan ook, was de trainersbegeleiding op de club vaak niet voldoende geborgd of verankerd. Gevolg was dat er geen vervolg kwam en het niveau van trainersbegeleiding snel afnam of de trainersbegeleiding zelfs geheel verdween.

Proeftuinproject clubkadercoaching 2019-2020

In 2018 ontstond het idee van clubkadercoaching. Het uitgangspunt hierbij is dat een clubkadercoach (tijdelijk) professionele ondersteuning biedt aan trainers binnen een sportvereniging. De eerste kerntaak van een clubkadercoach is het introduceren, opzetten en uitvoeren van trainersbegeleiding, vooral gericht op het versterken van trainers op pedagogisch-didactisch vlak. De andere kerntaak is het inbedden van de trainersbegeleiding in beleid en structuren van de vereniging en het overdragen van de trainersbegeleiding aan de vereniging, zodat de club de trainersbegeleiding zelf verder op zich neemt. Het uiteindelijke doel is het bevorderen van een positieve sportcultuur binnen een vereniging, om daarmee het sportplezier bij kinderen te vergroten en de uitstroom te verkleinen.

De aanleiding voor de ontwikkeling van clubkadercoaching was het inzicht dat het goed implementeren van trainersbegeleiding op sportclubs, een ambitie waaraan ook al werd gewerkt binnen het Veilig Sportklimaat programma, niet gaat zonder professionele ondersteuning (zie ook paragraaf hierboven). Dit inzicht viel samen met de uitbreiding en bestending van de buurtsportcoachregeling. NOC*NSF nam vervolgens het initiatief om binnen de verbrede buurtsportcoachregeling te experimenteren met de inzet van de buurtsportcoach als ‘clubkadercoach’.

Dit heeft geleid tot het ‘proeftuinproject clubkadercoaching’, dat startte in januari 2019 en liep tot en met november 2020. Hieraan namen twaalf gemeenten en acht sportbonden deel, de zogenoemde eerste tranche. Daarbinnen waren 35 clubkadercoaches bij 57 sportverenigingen actief. Het project werd uitgevoerd door een projectteam van NOC*NSF en de KNVB (Reitsma & Stuij, 2021). In het proeftuinproject werden de vier fasen van clubkadercoaching doorlopen bij de clubs: de selectiefase, de opstartfase, de uitvoeringsfase en de overdrachtsfase. Uit onderzoek van Kenniscentrum Sport & Bewegen bleek onder meer dat belangrijke leerpunten van het proeftuinproject waren dat de borgingsfase niet als laatste moet worden gestart, maar al vanaf het begin aandacht behoeft en dat voortdurend aan draagvlak moet worden gewerkt, binnen de vereniging - door trainers, leden, bestuurders en ouders - en bij gemeenten en sportbonden (Aalbers, 2021).

Community of Practice clubkadercoaching 2020-2021

Als vervolg op het proeftuinproject is in december 2020 gestart met de Community of Practice clubkadercoaching, de tweede tranche. Deze tranche liep door tot en met december 2021. Hieraan namen tien gemeenten deel. In deze Community of Practice werd verder geleerd over de inzet van clubkadercoaching, voortbordurend op de lessen uit het proeftuinproject (zie ook het e-magazine ‘[Clubkadercoach Het nieuwe normaal](#)’; Swier, 2021). De focus lag op ‘de olievlekwerking’, in de zin van verspreiden naar andere gemeenten, en op het inbedden van clubkadercoaching in lokaal en landelijk beleid.

Vervolg clubkadercoaching

In de loop van 2020 en 2021 zijn steeds meer gemeenten, ook buiten het proeftuinproject en de Community of Practice, gestart met clubkadercoaching. Eind 2020 toonden al 114 gemeenten interesse in clubkadercoaching en halverwege 2021 zijn ruim tachtig nieuwe gemeenten daadwerkelijk gestart. Vanaf 2022 gaat NOC*NSF door met de aansturing van clubkadercoaching. Niet door een nieuwe ‘tranche’ te starten, maar door op landelijk niveau handvatten, kennis en ondersteuning te bieden aan organisaties als gemeenten, sportservices, bonden en clubs die al met clubkadercoaching werken of overwegen om te starten. Ook speelt NOC*NSF een rol in de opleiding en bijscholing van clubkadercoaches. Daarnaast ligt de focus voor 2022 op het inbedden in landelijk beleid, het verbinden van clubkadercoaching aan andere ontwikkelingen en programma’s in de sport en het meer betrekken van sportbonden (zie voor meer informatie de [website over clubkadercoaching](#)).

Kortom, het gaat om een traject dat enkele jaren geleden is ingezet en waar de komende jaren verschillende inspanningen op worden geleverd.

Mogelijke opbrengsten inzet clubkadercoach

Trainers hebben een grote invloed op het plezier en de ontwikkeling van jeugdsporters. Van de jeugdtrainers op sportverenigingen voelen zes op de tien trainers zich echter weleens ongemakkelijk in de rol als trainer, en bijna vier op de tien trainers voelen zich niet capabel genoeg (NOC*NSF, 2014).

In de sportwereld is de aandacht voor opleiding en begeleiding van trainers de afgelopen jaren daarom al toegenomen. Lag in het verleden het accent bij het opleiden en begeleiden van trainers vaak op het sporttechnische deel, vandaag de dag is er meer aandacht voor kennis en vaardigheden met een didactisch-pedagogisch karakter. Het besef is er steeds meer dat het, om plezier en ontwikkeling van kinderen bij het sporten mogelijk te maken, belangrijk is dat een trainer over pedagogische en didactische kwaliteiten beschikt. Vaak wordt gesproken van sport als derde opvoedingsmilieu, naast het gezin en het onderwijs.

In deze paragraaf beschrijven we verwachte en mogelijke opbrengsten van de inzet van clubkadercoaching. We nemen zowel inzichten uit de wetenschap over de rol van de trainers mee als inzichten vanuit praktijkervaringen met clubkadercoaching.

Goede trainer

Sport heeft de potentie veel positieve effecten te hebben, zoals (bevordering van) gezondheid, zelfvertrouwen, teamgeest, discipline, sociale integratie, talentontwikkeling en morele vorming (Bailey et al., 2013). Of sport al deze positieve effecten met zich meebrengt, hangt natuurlijk af van hoe die wordt aangeboden. Sport is nooit per definitie gezond, vormend of sociaal integratief, maar de context moet voldoen aan bepaalde voorwaarden (Coalter, 2007).

De trainers spelen hierin een centrale rol. Zo blijkt uit onderzoek dat een veilig sportklimaat waarin trainers de leefwereld van kinderen begrijpen, het sociaal bewustzijn van kinderen stimuleert (Nols et al., 2021). En de acties en interacties van de trainer bepalen grotendeels of kinderen de positieve effecten van sport ervaren (Bailey, 2006). Het handelen van de trainer zelf is dus belangrijk om jeugdsporters de positieve effecten van sport te laten ervaren en daarbij is het creëren van een pedagogisch sportklimaat van groot belang. Over deze spilfunctie van de trainer voor het pedagogisch sportklimaat is eigenlijk geen enkele discussie, die rol staat buiten kijf.

De trainer kan dat natuurlijk niet alleen, maar is als belangrijkste actor afhankelijk van anderen in en rondom de club. Trainers zijn een onderdeel van een breder geheel van actoren binnen en buiten de vereniging die bijdragen aan een pedagogisch sportklimaat. Andere actoren als bestuurders, ouders en officials zijn mede verantwoordelijk voor het creëren van een pedagogisch sportklimaat. De rol van het bestuur is hierin onontbeerlijk (Cevaal, 2018). Als een trainer en een clubkadercoach niet beleidsmatig worden ondersteund door het bestuur, zal er op een club niet iets blijvends worden gecreëerd.

Uit praktijkervaringen van deelnemende gemeenten blijkt dat de training, als jeugdtrainers pedagogisch en didactisch beter onderlegd zijn, niet alleen voor de kinderen plezieriger is, maar ook voor de trainers zelf. Zo wordt in een van de gesprekken beschreven:

‘De trainers, weet ik vanuit eigen ervaring, merken dat heel erg. Die zeggen van ‘hey, ik hoef me daar niet meer druk over te maken, want dat is duidelijk. Dat is ook voor die kinderen duidelijk, dus wordt het training geven leuker, want ik ben niet meer alleen bezig schoolmeester te spelen. Ik weet hoe ik daarmee om moet gaan.’ [gemeente]

Goede ondersteuning van trainers op pedagogisch en didactisch vlak kan tot vrijwilligersbehoud leiden. Veel betrokkenen bij clubkadercoaching in gemeenten geven aan dat het later in het traject pas zichtbaar zal zijn of de clubkadercoach tot meer plezier en ontwikkeling bij jeugdsporters en trainers en leden- en vrijwilligersbehoud leidt. Uit de nul- en eenmeting na de eerste tranche clubkadercoaches is gebleken *‘dat trainers meer plezier beleven er zichzelf vaardiger zijn gaan vinden’* [gemeente] (zie ook Swier, 2021).

Goede begeleiding van trainers

Een trainer heeft direct invloed op het geven van een pedagogisch verantwoorde training en staat in directe relatie met de jonge sporter (Hilhorst et al., 2014). Ook op het beleid van de club, denk aan het bestuur, heeft de trainer invloed, maar die invloed is beperkter. Belangrijk is dat een pedagogisch sportklimaat verankerd is binnen beleid en uitvoering van gemeenten, sportbonden en de landelijke overheid (Schipper-van Veldhoven, 2016).

De clubkadercoach gaat in gesprek met het bestuur om ervoor te zorgen dat ondersteuning van trainers op pedagogisch/didactisch gebied geborgd wordt, en dat daar binnen de club de juiste randvoorwaarden voor worden gecreëerd. Daarnaast gaat de clubkadercoach zelf aan de slag met het ondersteunen van trainers op pedagogisch/didactisch vlak, waardoor de clubkadercoach heel direct een bijdrage levert aan een pedagogisch sportklimaat. Een clubkadercoach kan verenigingen helpen om voor de jeugd deze leeromgeving te creëren waarbij de jeugdsporter centraal staat.

Verhoogd plezier voor sporters, trainers en vrijwilligers

Door een fijne leeromgeving te creëren blijft de jeugd mogelijk langer sporten. Kinderen en jongeren langer laten sporten is een ambitie die veel sportbonden, gemeenten en sportverenigingen met elkaar delen. Het aandeel kinderen dat lid is van een sportvereniging blijkt in de leeftijdsgroepen boven de 12 jaar sterk af te nemen. Daarnaast is de uitstroom in de afgelopen jaren sterker geworden (RIVM, 2020a).

Uit Europees onderzoek blijkt dat onder meer de relatie van de trainer met het kind, een gevoel van verbondenheid met het team en een fijne onderlinge sfeer belangrijke factoren zijn om uitval van jongeren in sport tegen te gaan (Kenniscentrum Sport & Bewegen, 2019). Op deze onderdelen heeft de trainer invloed en ook het plezier van een speler in het team kan een trainer beïnvloeden. Wanneer een trainer pedagogisch en didactisch sterker wordt, gaat de kwaliteit van de trainingen omhoog. Daarnaast kan de trainer deze kwaliteiten gebruiken om samen met de jeugdsporters voor een goede onderlinge omgang binnen het team te zorgen, waardoor het plezieriger wordt om deel uit te maken van het team.

Betrokkenen bij clubkadercoaching in diverse deelnemende gemeenten geven aan dat het verhogen van sportplezier bij de jeugd eigenlijk altijd het hoofddoel is. Als sporten plezieriger wordt voor kinderen, zullen ze naar verwachting gemiddeld langer lid blijven van een sportvereniging. Daarnaast zou meer plezier op de sportvereniging extra vrijwilligers voor de toekomst kunnen opleveren. Met de clubkadercoach *'bouw je aan een sterkere structuur binnen je vereniging, dat het gewoon leuker wordt. Dat mensen langer betrokken zijn bij de vereniging, en misschien zelfs wel vrijwilligerstaken op zich gaan nemen, of zelf de behoefte hebben om trainer te worden, trainersbegeleiding te krijgen, en het uiteindelijk misschien zelf wel te geven.'* [gemeente]

Het versterken van het pedagogisch sportklimaat door de inzet van de clubkadercoach kan er ook toe leiden dat kinderen zich meer ontwikkelen, zowel op sportief als persoonlijk vlak. *'Op het moment dat kinderen op sportverenigingen op deze manier leren hebben ze daar ook bijkomend effect van in het normale leven en op school.'* [gemeente]

Een sterk pedagogisch sportklimaat op een vereniging, waardoor spelers en trainers meer plezier ervaren, kan de uitstraling van een sportvereniging naar buiten verbeteren. Een club met een prettige leeromgeving voor de jeugd is aantrekkelijker. Naast meer behoud van leden zou een clubkadercoach zo kunnen bijdragen aan meer aanwas van leden en vrijwilligers.

Beter contact met de vereniging

Een clubkadercoach kan ook effecten hebben die vooraf soms niet waren voorzien. Uit de procesevaluatie van de eerste tranche clubkadercoaches bleek dat gemeenten door een clubkadercoach betere contacten hebben met verenigingen en meer kennis over hen hebben: *'de deur staat meer open'* (Reitsma & Stuij, 2021, p. 37). Ook in dit onderzoek benadrukken gemeenten de rol van de clubkadercoach in het contact met en de kennis over een club. *'Als sportregisseur ben je niet van alles op de hoogte, voornamelijk met het bestuur in gesprek. De clubkadercoaches zijn ook in de andere lagen op de clubs, dus het is belangrijk om samen op te trekken, zodat we een goed beeld hebben van de clubs.'* [gemeente]

Zo leiden de gesprekken met verenigingen over clubkadercoaching voorafgaand aan het daadwerkelijke traject al tot resultaten: *‘doordat er gesprekken zijn met clubs, is zichtbaar dat bij een club het bestuur en de coördinatoren al dichterbij elkaar zijn gekomen. Die deden eerst ieder voor zich, en door de gesprekken voor clubkadercoaching gaan ze met elkaar in gesprek. Dat is een quick win.’* [gemeente]

Bonden en gemeenten merken dat er binnen verenigingen die aandacht besteden aan een pedagogisch sportklimaat een breder gesprek ontstaat over de identiteit van de club en de betekenis daarvan voor de gang van zaken op de club. Bonden en gemeenten krijgen vanuit verenigingen met een clubkadercoach meer hulpvragen, zowel voor directe ondersteuning als voor opleidingen:

‘Wij krijgen van clubs met een clubkadercoach ook andere hulpvragen, omdat ze er meer over gaan nadenken. Het geeft de clubs echt een boost om met deze thema’s aan de slag te gaan. Sommige clubs kunnen dat zelf, maar andere clubs hebben een boost nodig.’ [gemeente]

Kansen voor inzet van een clubkadercoach

In deze paragraaf geven we trends en ontwikkelingen weer die kansen bieden voor clubkadercoaching. Dit zijn kansen die zijn mee te wegen bij een besluit over de inzet van een clubkadercoach.

Verenigingsondersteuning en professionalisering hoger op de agenda

Er wordt al vele jaren gesproken over professionalisering in de sport. Daarbij gaat het vaak om verschillende zaken, waaronder meer professionalisering van de verenigingsondersteuning. Zo wordt er al enige tijd gewerkt aan kwalitatieve verbetering van ondersteuningstrajecten, zoals de verschillende professionals van buiten de sport die de verenigingen ondersteunen, en aan professionalisering op de club, bijvoorbeeld door het opleiden van bestuursleden, trainers en coaches en door betaalde krachten binnen verenigingen in te zetten. Denk aan (meer) betaalde trainers of een verenigingsmanager die structureel binnen een club werkzaam is. De clubkadercoach kan worden gezien in het licht van ‘professionalisering op de club’. Mede vanwege het tijdelijke karakter is de inzet van deze professional een mooie manier om ‘te wennen aan een professional op de club’.

‘Het gaat er met name om als er nog weerstanden zijn financieel of organisatorisch, dat we het dan met twee treden ertussen makkelijker maken om meer verenigingen aan te laten sluiten bij deze beweging. We helpen ze groeien richting professionalisering binnen de sport.’ [gemeente]

De verwachting is dat de landelijke beleidsmatige aandacht voor professionalisering in de sport de komende jaren nog verder zal toenemen, mede gebaseerd op het advies van de NL Sportraad (2020a) en de Human Capital Agenda Sport (Ministerie van VWS, 2021; zie kader 1). Steeds meer ontstaat het besef dat sportverenigingen belangrijk zijn voor het realiseren van tal van maatschappelijke doelen en dat een vereniging hiervoor professionele ondersteuning nodig heeft. Een professionaliseringslijn vanuit landelijk beleid kan (financieel) kansen bieden voor clubkadercoaching, omdat, zoals al aangegeven, deze functie invulling kan geven aan de professionaliseringswens bij sportclubs. Het biedt kansen om clubkadercoaching in te bedden binnen meer structureel beleid, waardoor er minder afhankelijkheid is van tijdelijke projecten en de functie toekomstbestendiger wordt. Wel belangrijk is dat lokaal maatwerk mogelijk blijft.

‘Ook is er de bredere aandacht voor professionalisering van de sport vanuit de Sportraad. Het zou wel mijn wens, dat er ook lokaal maatwerk kan worden geboden’ [landelijke partij]

Het vraagstuk van professionalisering heeft raakvlakken met verschillende programma’s van de afgelopen jaren. Clubkadercoaching is er één van, maar lopend onderzoek van NOC*NSF naar het landschap van

verenigingsondersteuning, de ontwikkeling van een pedagogische visie door de KNVB en KNGU (2020) en het programma [TOP opleiders in de sport](#) zijn hier ook voorbeelden van. Het ligt voor de hand om de verbinding te zoeken met deze programma's, om op die manier vanuit verschillende perspectieven bij te dragen aan professionalisering.

Kader 1. Professionalisering in de sport

Op basis van een adviesaanvraag van het Ministerie van VWS is de Nederlandse Sportraad in 2019 een verkenning gestart naar de organisatie en financiering van de sport. Dit heeft geleid tot het adviesdocument '[De opstelling op het speelveld](#)' (2020a) en het [addendum](#) (2021) over de wettelijke verankering van het sportbeleid en financiële onderbouwing van het advies. Meerdere aanbevelingen voor het versterken van de sportbranche gaan over professionalisering. Specifiek wordt genoemd dat bij sportclubs '*professionals met een toegesneden opleiding kunnen zorgen voor een pedagogisch klimaat en verantwoorde begeleiding*' (NL Sportraad, 2021, p.39).

De [Human Capital Agenda Sport](#) (Ministerie van VWS, 2021) is het product van een stakeholderanalyse van allerlei partijen uit de sportsector die te maken hebben met menselijk kapitaal in de sport, uitgevoerd onder leiding van het ministerie van VWS. In de agenda staan de knelpunten en oplossingen die de sportsector zelf ziet voor de inzet van zowel professionals als vrijwilligers.

Groeiende aandacht voor belang pedagogisch sportklimaat

Samenhangend met professionalisering en de kwalificatie-eisen die worden gesteld aan het technisch kader, zal meer de nadruk komen te liggen op pedagogische competenties van trainers/coaches en de implementatie van een pedagogische visie op de sportverenigingen. De clubkadercoach kan hierin als professional een sleutelrol vervullen om op die manier een derde opvoedingsmilieu te realiseren, na thuis als eerste en school als tweede opvoedingsmilieu.

De afgelopen jaren zijn onder noemers als 'fair play in de sport', 'sportiviteit & respect' en 'Veilig sportklimaat' al veel inspanningen geleverd om verenigingen te ondersteunen op het stimuleren van 'pedagogisch sportklimaat'. Er wordt vandaag de dag, en dat zal nog toenemen, veel verwacht van de sport. Sport moet bijdragen aan vitaliteit, sociale omgang, bijbrengen van bepaalde waarden en normen, en voor iedereen toegankelijk zijn. Dit gaat nooit vanzelf, maar hier hebben sportverenigingen ondersteuning bij nodig, te beginnen bij een pedagogisch sportklimaat voor kinderen.

'Sport is voor kinderen en jongeren enorm belangrijk om te leren, niet alleen om sport te leren, maar ook voor persoonlijke ontwikkelvraagstukken, bijvoorbeeld met vriendjes samen te spelen. Die plek is best complex. Dat vraagt nogal wat, als je een sportvereniging een hele belangrijke plek vindt. Daar is een grote zorg omdat kinderen die veilige plek in de jeugdsport niet ervaren, en dat begeleiders niet weten hoe die plek kan worden gecreëerd. De maatschappij, trainers en kinderen schreeuwen om hulp bij het veilig maken van sport. De clubkadercoach kan hier een belangrijke bijdrage leveren.' [deskundige onderwijs]

Middelen 'stapelen' vanuit verschillende beleidsterreinen

Samenwerking tussen de gemeentelijke sportafdeling en andere beleidsterreinen zien we steeds vaker, maar blijkt op veel plekken lastig. Hiervoor is het nodig dat wordt herkend en erkend dat een project of programma raakt aan meerdere beleidsvraagstukken en dat het daarom meerwaarde heeft om met meerdere beleidsterreinen samen op te trekken. Vanuit de maatschappelijke rol van sport zijn er kansen om middelen vanuit andere beleidsterreinen te koppelen/stapelen. Al lukt dit financieren vanuit meerdere budgetten niet altijd en is er nog vaak geen sprake van ontschotting op lokaal en landelijk

niveau, toch moet het stapelen van middelen (en mensen) uit verschillende domeinen mogelijk zijn. Op die manier kan worden bijgedragen aan ambities en doelen van meerdere beleidsterreinen en biedt het financiële borging.

We zien dat dit voor de inzet van buurtsportcoaches al deels gebeurt, bijvoorbeeld wanneer buurtsportcoaches werken op het grensvlak van sport, zorg en welzijn of sport en onderwijs. Voor clubkadercoaching is het een uitdaging om de verbinding met andere domeinen te laten zien en daarmee de kansen op stapeling van middelen te vergroten.

‘Als je wil dat je impact creëert, dan moet je stapelen van middelen en stapelen van mensen. Als de andere stromen blijven doen wat ze altijd al deden, dan ga je natuurlijk nooit de verdubbelingen, of de multiplier krijgen die je eigenlijk had gedacht. De praktijk is ook wel weerbarstig. Je kan dat ook niet in een keer allemaal omgooien, dat kost tijd.’ [landelijke partij]

Herijkte buurtsportcoachregeling vanaf 2023

Na 2022 lopen de bestuurlijke afspraken over de huidige buurtsportcoachregeling (Brede Regeling Combinatiefuncties - BRC) van het ministerie van VWS af, waarna vanaf 2023 een herijkte regeling (hernieuwde bestuurlijke afspraken) ingaat. De vorming van de herijkte regeling biedt kansen om deze zo in te richten dat die aansluit op nieuwe accenten en ontwikkelingen in het beroep van de buurtsportcoach. Clubkadercoaching is een van die ontwikkelingen, want we zien dat de functie vaak vanuit de BRC wordt ingevuld.

Voor gemeenten biedt de nieuwe regeling de kans om clubkadercoaching mee te nemen in de nieuwe aanvraag. Bijvoorbeeld door de verwachte en/of gewenste inzet van clubkadercoaches in de gemeente op te nemen in het aantal fte waarvoor de regeling wordt aangevraagd. Voor het ministerie van VWS is het een kans om clubkadercoaching mee te nemen in het ontwerp van de aangepaste regeling. Bijvoorbeeld door te kijken of de huidige voorwaarden van de regeling, zoals hoogte van de vergoeding en de verantwoordingseisen, goed aansluiten bij de invulling van de functie van clubkadercoach. Tot slot kan bij de nieuwe BRC worden gekeken hoe die beter kan aansluiten op clubkadercoaching, maar ook andersom, namelijk hoe de clubkadercoach beter kan aansluiten bij de doelen van de BRC.

‘De oorspronkelijke buurtsportcoachregeling is bedoeld voor verbinding met het sociaal domein (jeugdzorg, cultuur). Door middel van clubkadercoaching kun je wel vitale clubs creëren, waardoor vervolgens de verbinding kan worden gelegd met het sociale domein. Die verbinding explicieter maken is misschien wel de toekomst voor de borging van de clubkadercoaching’.
[landelijke partij]

‘Er liggen kansen en mogelijkheden als je kijkt naar de buurtsportcoach. In 2023 moeten alle gemeenten een nieuwe aanvraag doen. Daar kan je clubkadercoaching in meenemen en om extra geld vragen vanuit de buurtsportcoachregeling. Als je dat allemaal doet wordt het natuurlijk alsnog verdeeld, maar het is wel een kans voor een gemeente.’ [gemeente]

Urgentie in het licht van afname sport- en beweegdeelname

Bekend is, en dit is een trend die al enige jaren geleden is ingezet, dat de sportdeelname onder ‘de’ jeugd afneemt (RIVM, 2020a). Met name in de pubertijd springt in het oog dat velen de sportverenigingen verlaten. Er ontstaat het beeld van een soort skihelling, waarbij de helling naar beneden heel stijl is in de leeftijd tussen ongeveer 12 en 18 jaar. Natuurlijk krijgen kinderen in die leeftijd andere interesses, maar ‘de’ sport kan zelf ook veel doen. Er is geen discussie over de rol die de trainer/coach heeft in het binden van de jeugd aan de club. Trainers bekleden een spilfunctie voor het sportplezier van kinderen, mede

omdat ze met hen in direct contact staan. Om de afnemende sportdeelname te keren is investeren in een clubkadercoach wellicht een effectieve investering. Plezier in sport is een belangrijk motief om aan sport deel te nemen (RIVM, 2020b) en dat is juist waar een clubkadercoach een bijdrage kan leveren.

‘Een positief effect is meer sportplezier bij de kinderen. Daar is het uiteindelijk om te doen, dat kinderen zich senang voelen bij de club, en daardoor langer bij een club blijven, en met veel plezier hun leven lang blijven sporten en bewegen. Een positieve jeugdervaring is daar volgens mij onlosmakelijk mee verbonden.’ [landelijke partij]

‘Ik ben ervan overtuigd dat de inzet van een clubkadercoach meer leden trekt en er vertrekken minder leden, simpelweg omdat binnen de club aandacht is voor goede trainers en coaches en dat zowel voor de hogere teams als de minder hoge teams.’ [landelijke partij]

Tot slot

Steeds meer wordt onderkend dat sport de potentie heeft om aan tal van doelen en waarden een bijdrage te leveren. Of het nu gaat om gezondheid, het tegengaan van eenzaamheid of het ontwikkelen van sociale vaardigheden, sport kan hier in meer of mindere mate een bijdrage aan leveren. Dit gaat nooit vanzelf, maar de clubkadercoach kan in het realiseren van deze waarden een spilfunctie vervullen en deze functionaris wordt steeds meer als zodanig gezien. De urgentie en het momentum om door te pakken op de inzet van de clubkadercoach zijn er.

Referenties

Aalbers, M. (2021). *Lessons learned proeftuinen clubkadercoaching 2019-2020*. Kenniscentrum Sport & Bewegen.

Bailey, R. (2006). Physical education and sports in schools: A review of the benefits and outcomes. *Journal of School Health*, 76(8), 397-401. <https://doi.org/10.1111/j.1746-1561.2006.00132.x>

Bailey, R., Hillman, C., Arent, S., & Petitpas, A. (2013). Physical activity: An underestimated investment in human capital? *Journal of physical activity and health*, 10(3), 289-308. <https://doi.org/10.1123/jpah.10.3.289>

Cevaal, A. (2018). De vereniging en de rol van de bestuurder. In A. Bronkhorst, J. Van der Kerk, & N. Schipper-van Veldhoven (Reds.), *Een pedagogisch sportklimaat - Het realiseren van een positieve clubcultuur* (pp. 117-136). Coutinho.

Coalter, F. (2007). *A wider social Role for Sport: Who's keeping the score?* Routledge.

Hilhorst, J., Schipper-van Veldhoven, N., Jacobs, F., Theeboom, M., & Steenbergen, J. (2014). *Trainer-kind-INTERACTIE*. BlackBoxPublishers.

Hoeijmakers, R., & Romijn, D. (2018). *Opleiden om te bekijken. Een verdiepende studie naar de aanpak en uitwerking van de Coach de Coach-trajecten binnen het VSK-programma*. Mulier Instituut.

Kenniscentrum Sport & Bewegen (2019). *Keep Youngsters Involved*. Geraadpleegd op 4 februari 2022, van <https://tools.kenniscentrumsportenbewegen.nl/keep-youngsters-involved/hoofdstuk/14-factors/>.

KNGU (2020). *Het pedagogisch ABC voor trainers-coaches*. Geraadpleegd op 10 december 2022, van <https://dutchgymnastics.nl/assets/Documenten/Veilig-sporten/Het-pedagogisch-ABC-voor-trainer-coaches.pdf>.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2021). *Human Capital Agenda Sport*.

NOC*NSF (2014). *Sportkadermonitor 2014. Tussentijdse meting*. NOC*NSF/Oberon.

Nederlandse Sportraad (2020a). *De opstelling op het speelveld*.

Nederlandse Sportraad (2021). *Wettelijk en financieel addendum bij De opstelling op het speelveld*.

Nols, Z., Jones, G. J., & Theeboom, M. (2021). Re-Imagining Sport Pedagogy through Youth Engagement: An Exploration of the Youth Engagement Continuum. *Leisure Sciences*, 1-20.
<https://doi.org/10.1080/01490400.2021.1987361>

Reitsma, M., & Stuij, M. (2021). *Procesevaluatie clubkadercoaching: evaluatie van het proeftuinenproject clubkadercoaching en twee casebeschrijvingen*. Mulier Instituut.

RIVM (2020a). *Kernindicatoren sport en bewegen*. Geraadpleegd op 3 januari 2022, van <https://www.sportenbewegenincijfers.nl/kernindicatoren/clublidmaatschap>

RIVM (2020b). *Kernindicatoren sport en bewegen*. Geraadpleegd op 5 januari 2022, van <https://www.sportenbewegenincijfers.nl/kernindicatoren/sportdeelname-12-keer-per-jaar>

Schipper-van Veldhoven, N. (2016). Sport en lichamelijke opvoeding in pedagogisch perspectief, een gouden kans. *Windesheimreeks kennis en onderzoek*, 60, 1-93.

Swier, E. (2021). *Clubkadercoach: het nieuwe normaal, rapportage eerste tranche proeftuinen*. Arko Sports Media.

